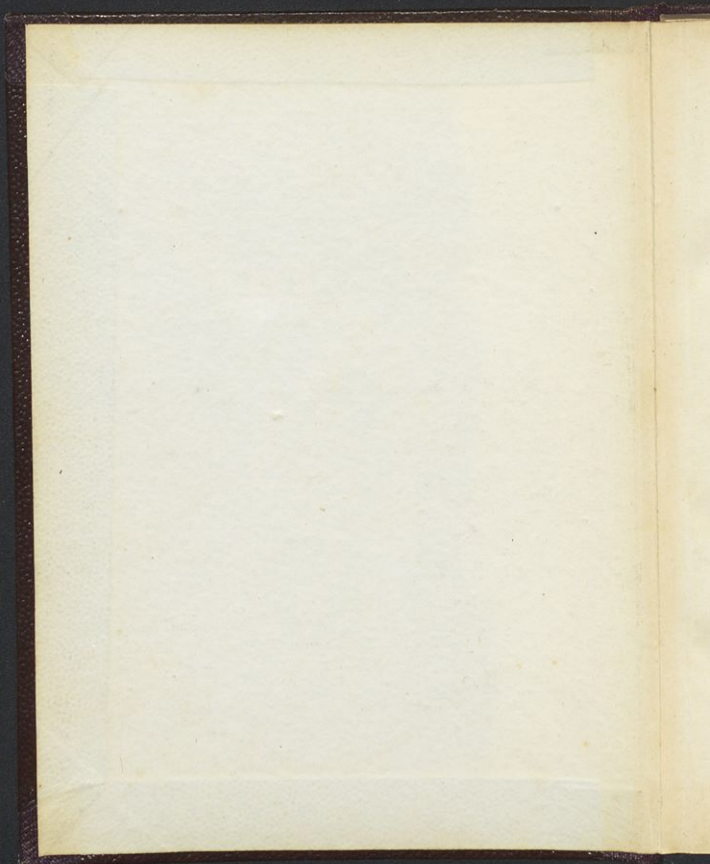

$\frac{H}{B27.281}$
g

MAZEPA JOVAN.

Mazepa Jovan,

Hetman ukrajnski dôbe Petra Vélikega.

Pravlica zgodbe resnične
po Byronovi istega imena

slobodno pel in pomnožil
Jovan Koseski.

Doklada „Novic“.

V LJUBLJANI.

Natisnil in založil Jožef Blaznik.

1868.

IG 27281g

030022903

Prejeto od urada
za upravljanje imovine
upornikov

V LJUBLJANI

1868

Wolle Gott, dass wir Verkünder
Seien einer jüngern Schaar,
Deren Bau und Wuchs gesünder,
Höher sei, als unsrer war!
Dies ist, was wir — nicht geloben,
Nein! — vom Himmel nur erflehn;
Und ihr selbst seid ja Vernünftige,
Die im Jetzt erschaun das Künftige,
Die an junger Saat erproben,
Wie die Früchte werden stehn.

Uhland.

1902

Wolle Gott, das wir Vorkämpfer
Seien einer bessern Zukunft,
Denn hier und Wunde geendet,
Hörst du, als wenn wir
Dies ist, was wir — nicht wissen,
Nicht — von Himmel nur wissen,
Und ihr selbst seid in Verwirrung,
Die im Jenseit das Rechte,
Die an jeder Seite stehen,
Wie die Rechte werden sollen.

Upland.

UVOD.

*Si parva licet componere magnis. *)*

Virg. Mar. Georg. lib. IV.

Sloveči v Grecji starodavne dobe
Pred Kristusom pet sto in nekaj let
Je živel, prost napake muk in zlobe,
Pobožen mož za blagor ljudstva vnet;
Epimenid so ga imenovali,
Med tiste je osebe slavne štet,
Kim so priimk sedmero modrih dali.
Je v Kreti na otoku rojen bil,
Po vsem so Greškem dobro ga poznali,
Tımveč ker tud ko pesnik je slovil.
Za svèt so ga po redu vsi prosili,
Ko jim napad nezgode je grozil.
Tak so enkrat Atenci v strahu bili,
Ter so ga koj poklicali v Aten;
On jim pové, v čim so se pregrešili,
Katerih krivd in uzrokov so plen,

*) Če malo strinjati sme se z velikim.

In kakošna za greh je tak pokora,
Da se pokrajša šibanja namen,
In boljega nastopi časa zora.
Storili so, kar reče slavni mož,
In čuti koj se njih bogov podpora;
Protivnika pobegne vražna množ,
Pojenjajo bolezní, strah in kuga,
Zapazi cvet se kmalo upnih rož.
Premeni se v veselje občna tuga,
Ko sreče blesk se vrne vidno tak,
Naj bo gospod, al kmet, al prost, al sluga,
Raduje se premembe sladke vsak,
Ter sklenejo darilo dati zlato
Dobrotniku v zahvale tehtni znak.
On reče jim: To meni je le blato,
Z enakim jaz telesa ne težim,
Darujte mi, in plačan sem bogato,
V spomin na vas edino to želim,
Iz olike Minervi posvečene,
Spoštljivo ko sedaj pod njo stojim,
Le drobni brsteč vej'ce mlade ene!
Mu dajo ga; on gre vesel domú
In varje brst ko znak visoke cene.
Prigodba ta ni bila glavna tû,
Sem jo povedal, da možá poznamo;
Zdaj več ne bom pravlici vil sledú.
Nekdaj ta mož podá se v neko jamo
Idajske gore severne plati,

Skrivnosti višje premišljuje tamo,
V zamaknenje se bolj in bolj topí,
Pozabi svet, na svoje vse pozabi,
Poslednoma zadremlje in zaspí. —
Življenja čút čedalje bolj oslabi,
Naslonjen tam, ko da bi mrtev bil,
Roké, nogé in glave več ne rabi,
Krví se tok po žilah ni cedil.
Tak prvi, drugi, tretji dan mu steče,
Je tedna konc, je mesec se vršil;
Končano leto, drugo stati neče,
On spí in spí, ne čuti bega let,
Ne vtrudi ram, mu ne otrpne pleče,
Tak zmir naprej do godin štirideset. —
Med tem je šlo vse drugo po navadi,
Po malem se premeni grški svet,
Domácijo na njem se tujci radi,
Tedaj je bil obilniši prihod;
To napeljá posebno zarod mladi,
Da rad objame najdeno drugod,
In tako v tej štiridesetletni dobi
Premenjeno je bilo vse povsod.
Epimenid sedaj se v svojem grobi
Predrami ter — obrne se domú;
Pa kaj je to? — on stari zvest milobi
Navadne kraje íše — ni jih tù!
Popraša kaj, zdi prašanim se smešno,
Nekdajnih vad in mnenja ni sledú,

Je vse drugač, pozabljeno poprešno,
Sedanje pak je njemu nova stvar;
Kar vidi, zdi se abotno al grešno,
Ne vgame več, kaj je soseski mar,
Ob kratkem: Sin preteklega je časa,
Tekoči za-nj nerazumljiv je kar. —
Tak je z menoj — pa ne v pregledu krasa —
V obziru le na spanja dolgi tek,
V obziru na premembe vad in glasa,
Ki nakopiči jih ta pusti vek,
Ne meni le, občinsko vse okrogo,
Kdo rajnih bi spoznal Slovenjo nek? —
Če kdo tedaj — ne bo jih, djal bi, mnogo —
Te stike bral, al brati slišal bo,
Naj gré nazaj, prijazno v srcu slogo,
Teh dvajset let; tam je korén za to.
Takrat smo vsi enako še pisali,
Je manj besed ko misli mar biló,
Smo terna v perst, ne črke v trn se bali,
Če kaki grm ni vs po volji bil,
Smo vlke v njem, ne tičic preganjáli.
Tak nam je čas kaj malega rodil,
Ne da bi za-se tù ali tam slovelo,
Al da od nas bi kdo se kaj učil,
Veljavo le pepéla da b' imelo,
Ki včasih njivi ploda mnogo dá.
In tak izid želi sledeče delo,
Bog daj, Bog daj, da bi doseglo ga! —

I.

Je bilo dneva po pultavski bitvi,
Kjer Svenje kralja sreča zapusti,
Razdjana vsa po ojstri bojni britvi
Na vseh platéh vojaštva množ leži;
Krepost in up v okrutni krvolitvi
Nezvesta kot ostale vse močí,
Topovje, konj'ki, peštvo, druge sile,
K zmagavnemu so caru prestopile.

Tak Moskovi sloboda je oteta
Prihodnosti do dne strašnejšega,
Do dobe zmot, do hujšega še leta,
Ki smelši silnega protivnika
V sramoto grji trešniti obeta,
V pokvaro večji, v globočino zla;
Prekuc glavarju z visokosti čela,
Vsem drugim tresk — al čudonosna strela.

Tak vrgla zdaj je kobre pest osode,
Bežati kralj je moral noč in dan,
Po pustem, lužnem, čez dereče vode,
S krvjó oblit iz lastnih, tujih ran,
Jih pade tma branivših beg nezgode,
Očitanje pohlepa dik nastran
Pustijo vsi v tej noči tužni, ljuti,
Das' reče vsak, kar misli, sodi, čuti.

Ubit je konj, Gijeta dá mu svôga,
Objemši sam na ruski zemlji smrt,
Ta dirja z njim veliko milj okroga,
Pa pade tud od žeje, truda strt,
V gošavi zdaj prvotnega še loga,
O blesku ogenj daljnih ruskih črt,
Ki ožji zmir pretijo ga obdati,
Počitka kralj je moral si iskati.

Je to korist, je to naroda slava,
Za kateri ljud veselo vse vam dá?
Drži ga komaj kviško še narava,
Pod hrast visok tovarštvo ga peljá,
Skelé ga rane, trudno kima glava,
Umira moč, on mraza trepetá,
Pregreta krí v posredji tem le kratkem
Ne dá mirú mu najti v spanji sladkem.

Tak žalostno je bilo za-nj te dôbe,
Poguma to mu v srcu ne podrè,
V napadu tem težav, nesreč in zlobe
Pokorne so nadloge volji vse,
Trpljenje, trud, grozivne vse gonobe,
Kar scer na zemlji pusto, grenko je,
Vse vkloni se ti duši tako zmožni,
Ko pred ob sreči polki mu podložni.

Pešica vodjev, mala, tužna, trudna —
In sam ta dan stori, da je na tim —
Pa zvesta tak in smela, trezno budna,
Preslavne da z imenom jo častim,
Na tleh leži, posamši vsak, pa čudna
Do kralja je ljubezen lastna vsim,
Pripravljenim pogube ga oteti,
Vojaško al ob enem smrt objeti.

Mazepa si nareja počivalo
Pod streho gosto hrasta starega,
Robot on sam ko hrast in mlajši malo,
Ukrajnski Hetman studnega srcá,
Otepe konju grivo, ogrinjalo,
Odpne opas, kar scer ovire dá,
In ker ga trud po dolgem dirku davi,
Ležiše rahlo z listja mu napravi.

Ga veseli, da jed mu vrlo teče,
On bal se je dozdej nevarnosti,
Da ji tekon ugnani ne odreče,
Ker burje gnjev divjá na vse plati,
Pa krepka sta ko jeklo drob in pleče,
Le malo jed, ležiše ga skrbí,
Gotov premoči vso nasprotno silo,
Storí na klic kar je potrebno bilo.

Tataru je pokornost prirojena,
Na rahli mig, na prvi klic prispè,
Če tisoč jih je skupaj, samo ena
Beseda le, že znano mu je vse,
In kadar noč ni zvezdno razsvitljena,
Po tmíni dalje dirjati mu je,
Gospodu sledi zmir po stari vadi,
Marljivo kot košuti jelen mladi.

Kjer dobovih je vej gostejši sreda,
Mazepa plašč razgrne svoj širok,
Orožje al po redu je pregleda,
Ker beg je bil težaven, šlo je v skok,
Al jeklo kje jermenov ne objeda
Al ni oguljen samokresni tok,
Al še kremen drži se petelina,
Al drugo vse je prava gotovina.

Sedaj vojak častiti ne zamudi
Jedila vzet' iz torbe, čutare,
Najpred postrežno kralju ga ponudi,
Večerjica če ravno majhna je,
Potem po vrsti vsem sledečim tudi,
Na lastni glad on kar ne misli še,
In manj skrbi za dan, ki ima priti,
Ko kak jedun o gostbah skopoviti.

Te borne kralj večerje, slabe, male,
Nekoliko užije suma prost,
Prijaznost ta je vredna vse pohvale,
Ga dvigne čez trpljenje in britkost,
Potem on reče: Naše trume zale,
Ki hila je sovražni strup in ost,
Nobeden ni ne v bitvi ne v posveti
Znal kakor ti, Mazepa, zmir zadeti.

Na zemlji vsi prestrani, širni jako,
Od Aleksandra do današnjih dni,
Ne najdem dveh ubranih krasno tako,
Kot sta vi dva, Bucefal tvoj in ti,
Vseh konj'kov čast premeni se v opako,
Kjer dirjanje se tebi treba zdi!
Na to Mazepa: Delja ni velika
Do tje, kjer mi izrasla je ta dika.

In kralj potem: Razloži to bolj jasno,
Ti jahanja učil si se lepó.
Mazepa reče: Bo za tu prekasno,
Imamo še koračiti trdó,
Scer paziti v okrogu pravočasno,
Sovražnika veliko je strašnó,
Prej ko rešivna nas objame senca
Derečega na levi Borostenca.

In spanja vam potreba je velika,
Jaz mislim straža biti vam ta čas
In trumi vsi. — Al mene hudo mika,
Pristavi kralj, da slišim bazne glas,
Dosežem tak, da saj dremote slika
Počitka mi pokaže v delji kras,
Sedaj zbujen sem tako še, da spanje
Za mene je le prazna želja, sanje!

Torej se zgodi! — V to namembo glavno
Je misliti let šestdeset nazaj,
Dosegel bil sem dvajset godov ravno,
Jan Kazimir vladar je bil tedaj,
Dvorančič jaz, mu služil sem pripravno,
Krepak in zvest, pogumen, živ strežaj,
Ugodnih vad, prijaznega pogleda,
Iz ust ko med mi tekla je beseda.

On mož učen, modrosti cvet gotovo,
Drugačen vès ko Vaša Visokost,
Si ni svojil držav, da bi na novo
Zgubaval jih, željá enacih prost,
Vladanje mirno teklo je njegovo,
Le zbor je bil kadmada trda kost,
Scer marno delal, tenko tehtal sledno,
Za vid in prid naroda skrben vedno.

Domá napák pa bilo je ne malo,
On ljubil je poduk in lepši spól,
In to mu je nemira mnogo dalo,
Zbudilo mu skrbí in brig dovolj,
Ko ga je pa razsrdje prenehalo,
Je bil kroták, dobrota, srce zgolj,
Ter knjigo vzal je v roke, prešne daljši,
Al ljubico izvolil drugo — zalši.

Potem so pa pojed'ne nastopile,
Poklical skup je celo Varšavo,
Vse družbe zdaj so blesku se čudile,
S katerim pir sijal je daleko,
Nebrojne pesmi kralja so častile
Trdivši, da je poljski Salomó;
En sam je bil satirika se skazal,
Bahaje da pohvalne on ni mazal.

Tak zbornica je bil ta dvor slavnih
Igravcev, igrokazov, tak naprej,
Skladavcev umnih, pevcev imenitnih,
Kar bilo scer slovečega tedej,
V število djal je vsak se poglavitnih,
Ni gledal zlo, da ne preskoči mej,
Tud jaz sem pel, to — da Bogú se vsmili!
Podpisal pak sem: Tirsida po sili.

V tem času bil je velikaš na dvori,
Iz hiše slavne, starega rodú,
Bogat nezmerno kakor ruda v gori,
Prevzeten, poln napuha in hlapú;
Blešil je krog ko sonca svit ob zori,
Imel zlatá je, vsakega darú,
Da v trumi vsi teh zborov sreč in dike
Mu kraj prestola bilo ni prilíke.

Zateleban pa bil je v zlato tako,
In rodovine svoje pergamen,
Da zapeljan po zmoti, v kateri jako
Se abote in praznih vidi tenj,
Je cenó teh za svojo vzel opako,
Za vrednosti osebne slavni plen,
Pri ženi pak koristi to mu malo,
Kar se nam bo očitniši skazalo.

Ker ona je drugač o tem sodila,
Od njega mlajši godov trideset,
Je dan na dan dolžnost ji bolj grenila,
In žal je bil zakonski ji obét,
Je upala, po snagi se solzila,
Zlo bala se sramote, družih štet,
Scer sukala ob uri šal in plesa
Marljivo po mladenčih krog očesa.

Je čakala, kot vidi se navadno,
Prigodbe le, ki staja sčasoma
Najstudniši osrčja zimo hladno,
Da z gizdo preskrbí zaročnika,
Ki je v ta raj potem kazalo sladno
Mnogoteremu preplašnega srcá,
S katero pak se tisti malo hvali,
Ki so mu jo po vsi pravici dali.

Mladika bil sem vrla jaz te dôbe,
Ni bilo ga, da bil bi me dospel,
Ne žlahtnika, in druge ne blišobe
Gotovo stop sem prvi vsem prevzel,
Krepák in čvrst, omikane podobe,
Obraza mlad in lep, izvit, vesel,
Ne kakor zdaj, nakrišpan, temnogleden,
Prijaznosti lepôt le malo vreden.

Ob kratkem: bil takrat sem vès drugači,
Ker skrb in boj, posebno časa tek,
Mi zgreni dušo in mi čelo spači;
Vseh, ki so me poznali tisti vek,
Prej ko me vreme starosti potlači,
Kdo bi spoznal današni dan me nek?
Trdite jim: To strela je nekdanja!
Porečejo: Kaj še? Se mu le sanja!

Scer se je to premenulo že davno,
Prej ko mi čas oglodal je kosti,
Pa leta mi, saj veste, niso ravno
Potrle ne poguma, ne močí,
Drugač bi zdaj ne pravil tû zabavno
Prigodbe stare v senci dobovi,
Kjer mojega ležiša strehe zračne
Brez luči zvezd nebesa so oblačne.

Terezije obraz, život, postava —
Da med menoj in drevom, zdi mi se,
Taistim tam po zraku svitla plava,
Tak močna je spomina sila še,
Pa dana ni besede mi veljava,
Dopisati, kak lepa bila je,
Popolnoma krasota vsa iztočna,
Kot zdela jih poljaška kri mogočna.

Čerkaško bistre je oči imela,
Ko zdaj nebó nad nami črne tak,
Velike, jasne, v njih nje duša cela,
Kreposti sveste si, gotovih zmag,
Iz punčice pa blagost je blišela,
Kot lune svit skoz nočno črn oblak,
Milota vse, pol upanje želječe,
Tirjava pol prirode hrepeneče.

Kot mučenik, izdihajoč na koli,
Obrača na nebesa še okó,
Ko da bi smrt mu bila ta po volji,
Predsladje dik nadzemeljskih celó,
Tak' nje pogled sočutje prosi, moli,
Če rahlo ne, ga siloma dobó;
Obličje, vrat, kar scer je še očito,
V miloto zgolj je bilo vse zavito.

Kaj treba več? Sem ljubil jo, in marno,
Presrčno še jo ljubim dans ta dan,
In kakor sem, tak' ljubim zlo in žarno.
Brez mere vse, oviri vsaki v bran,
Clo v srdu čutim še ljubezen parno,
Od nje do zdaj, do starosti peljan,
V spominu bivših, upu pridših časov,
Dospel sem tak' do dôbe zdajnih glasov.

Zdihaval sem, sem gledal strmo-milo.
Gospá molčí, nje gled pové mi vse, —
Dovolj je glasov, znamenj je obilo,
Sploh slišanih, razjasnjenih še ne,
Netil osrčja, ki z veliko silo
Pršé iz žara žile srčnice,
Rodivši duš razumenje tak' novo,
Kot iskreno, dostojno, in gotovo.

Trpeče to vezila dá in skrite,
Ki vižajo, ne vedši kdaj, ne kam,
Na skrivnem, kot električne so kite,
Palivni tje po lastnih potih plam.
Sem žaloval, oči imel zalite,
Pa vendar bil je vedno za petam',
Dokler ji nisem zbudil misli za-me,
Občutke vse po vrsti speljal na-me.

Sva shajala potem se bolj pogosto;
Ugodne so prilike, kraj in čas,
Enkrat že mislim razodet' se prosto,
Šeptaje pak mi vmrje plahi glas;
Potem so igre, znane vsem zadosto,
Enacih ker so društev splošni pas,
Zabave le, vse prazno in neslano,
V potrato ur in pameti skovano.

Ob igri tej — imé se mi ne zbudi —
Sem zraven nje, le po naklombi kar,
Ki ravno tak sem jo pozabil tudi;
Ni bilo mi ne zgub ne prida mar,
Vesel, da me o njej primerljej mudí,
Ki vès ji je posvetjen srca žar;
Marljivi straži pazil sem enako,
Da pazile, Bog daj, bi naše tako.

Je bila vsa — zares, ne le se zdela —
Zamišljena in brez deležnosti,
Ne žalostna, ne skrbna, ne vesela,
Naj zmaga, al naj v igri kaj zgubí,
Metati le je listeke hitela,
Očitno, da jo druga reč morí,
In ne igravcu ponavadne želje,
Da bi petic ji kupček dal veselje.

Nenadoma, ko nagli blisk, zasveti
Mi v glavi zdaj prepričba radostna,
V obnašanju da takem razodeti
Je nekaj, kar obupati ne dá;
Ob enem se v besedah čuti vneti
Razvijejo, ne ravno stikoma,
Zgovornost ni v žlabranju se spoznala,
Veljalo je — da me je poslušala.

Ki prvikrat poslušša, se ne brani
Poslušati enako drugikrat,
Saj niso leđ, al hlodi otesani,
Kak rahel bran še ne bodeč osat,
Občutki njih ne z jeklom zakovani,
Da bilo bi se trde borbe bat';
Vse jih zbudí, kar mahoma zablisne,
In kar zadene, se globoko vtisne.

Sem ljubil in sem ljubljen bil protivno;
Vam, pravijo, da znana ni ljubav,
Če je to res, kar reče se le skrivno,
Govor pokrajšam zvitih let oprav,
Bo zdelo Vam se abotno in divno,
Pa včas ni moč zatreti vseh nastav,
Al tak po Vaše, želje vse vkrotiti,
In zraven še vladár narodom biti.

Vladar sem bil čez vrste trum stotérne,
Ki vrele skup na rahli moj so klic,
Ko da bi čule trombe glas večérne,
Al da veljá poljub le mladih lic,
Vršele v smrt in tuge neizmérne,
Ne zmenši se za plesk in lesk petic,
Čez mene pak in sree zamotano
Mi ni močí najmanjši bilo dano.

Sem ljubil jo in ljubljen bil sem tudi;
Ta reč je lepa, sladka, rajska vsa,
Le škoda, da v najslajšem konc jo zgrudi;
Skrivaj sva se v nje senčnici sešla;
In sreče slast, ki tam se mi prebudi,
Bil upanja je cvet najvišjega,
Vsi dnevi skup, poprej, poslej opazni,
V primeri tej so nič, so hlap le prazni.

Ta ura sama, gola in edina,
Je vredna več ko vse preteklih let,
Od prvih dôb veselega spomina,
Do zdaj ko jih je skor devetdeset.
Ukrajno celo, kar ji je lastnina,
Vse dal bi rad, doseči srečo spet,
Na zemlji tej ničesar ne imeti,
To uro pak le enkrat še živeti!

Dvorančič biti, ki mu sreča dala
Ni družega ko srca up in žar,
Ki ni imel ne zlata ne korala,
Ne dragotin najmanjši sence stvar,
Naklomba mu le meč je prispoznala,
Za silo dni prihodnih čutni dar,
Prebrisan um, krepost, in sklepa silo
Mu čvrsto je prirodje naklonilo.

Skrivaj sva prišla skup. — Mnogteri meni
Da dvojna slast je to, ko druží tak',
Moj čút, moj um ljubezni tak ne ceni,
Jaz dal bi bil življenja dihljej vsak
Za pravo, vsem, ki bili so rojeni
Razkazati očitno sreče znak,
Mi bila je skeleča tuga vedno,
Uživati ko tat veselje sledno.

V zaljubljene so vsi pogledi vprti;
Tak nama šlo je. — Djal bi, v zgodbah teh
Bi morali nam pripomoči črti,
Ne staviti ovir na vseh stranéh.
Pa kaj? Ti cvetki bili so zatrti
Po kaki babi zvedeni v rečéh,
Ta brž ko ne je knezu razodela,
In tak' motanje štrene te začela.

Na kratko! V noči sladki in veseli
Naj pazijo in primejo obá;
Knez bil je ljut ko gojzda ropar smeli,
Brez meča jaz, brez varstva vsakega,
In ko bi bil v opravi z jekla celi,
Kaj bila bi takrat koristila?
Pri gradu je njegovem se godilo,
Od mesta proč, prijateljev ni bilo.

Začelo se je ravno kar daniti;
Sem mislil, moj da bo posledni dan,
Da mi je jela ura zadna biti,
Nebeško majko klical sem si v bran,
Svetnike, ki sem vajen jih častiti,
Potem skrbí in misli djal na stran,
Dobim zdaj pah zdaj mah še za novino,
In skokoma so vlekli me v grašino.

Naklombe Rezne so mi clo neznane,
Nikdar se več ni vidila nikir;
Sem prašal, pisal, slišal razposlane,
Meglén ostal je v prsih srca mir,
Novice vse o zgodbi tej nabrane
So puhle le, izvedbe suh je vir,
Je zginula ko zraka dihlej prazen
Al sladkih sanj razpihnena prikazen.

Kak bil o tem je zdeten knez razkačen,
Sodite iz enacih zgodovin,
Je čutil, da do živega je stlačen,
Najbolj ga žgal ostudni je spomin,
Nevaren zlo, da tak primerljaj spačen
Čistoti je prihodnih rodovin,
Ker nekokrat se ženi tak' prilizne,
Nasledbe da navadni tek — pregrizne.

Najvišji bil je svôga pokolenja,
Ohol je štel za prvega se sam,
Sodivši vsak, da ga enako cenja,
Clo jaz, ki bil sem cvet mu votlih klam;
Da! kaki kralj, al car, visoka tenja,
To vzel bi bil za slave svitli pram,
Pa sluga le, dvorančič, revna šlapa —
Je glavi tej — preredka bila kapa.

Zarjove knez: Aló, divjak naj pride!
Pripeljeta ga ročno hlapca dva,
Postava res — še zdaj me strah obide —
Sirov Tatar, z Ukrajne prav domá,
Da konjska vsa lepota v njem se snide,
Bi sodil vsak, ki zdaj bi gledal ga,
Kraj Pegaza bi nič ga ne strašilo,
O tem bi clo se več ne govorilo.

Ko da bi misli zračne repetavke
Pirrašene na bedrih bi imel,
Ni čutil še nikake priganjavke,
Ostrog in spon in ujzde ni poznal,
Nedavno vjet v izprežene nastavke
Je v knežki grad iz delje gnan prišel,
Ko jelen plah, močan, srdit, razkačen,
Da bil je tak nenadoma zasačen.

Puhaje žar, ko šet sta rep in griva,
Plati nosnic razširjene v obroč,
Openjen vès, na zadnih skor le biva,
Pred mano ljut se spenja ceptajoč;
Z vezili me nebrojnim družba kriva
Na hrbet mu priveže na vso moč.
Ter z bičem — švrk! — in šla sva kakor strela;
Viharja piš bi bila prehitela.

*
* *

II.

In dalej vršiva nenehoma v dir,
Ni bilo zagledati kamo je tir,
Daniti je ravno pričenjalo se,
Konj hujši, in hujši, in hujši vré!
Človeškega grla posledni glas,
Potem ko zadrgnen je zadni opas,
Je divje poruge hrohot le bil,
Ki pust je po zraku za mano donil,
In skoz ropotanja omotično zmes
Prinese mi veter do mojih ušes.
Togote se vijem in britkih muk,
Ter grizem vezala o sklepih ruk,
Ki hrbet ožuljen preojstro mi
Na konja razježeno grivo tiši.
Nekoliko nagnjen na levi kraj
Jim tulim preklimbe in rotbe nazaj.
Kopita ropot pa je glas prevzel,
Da slišali niso, kar besno sem klel.
Je bilo mi žal, ker me mikalo je,
Gospodu in hlapcu povrniti vse.

Poznejši sicer sem pobotal to,
Kar nam se ob času že skazalo, bo.
Sedaj le naprej moj konj in jez,
Naprej na perutih viharja ples!
Pohištva človeške, vse zvezdice nad,
Vsi travniki, njive ostanejo zad;
Vršiva ko v noči se severni svit
Švigaje na nebu zagleda očit,
Ni mesta v okrogu, ne sel, ne vasi,
Le pusta planjava o nama leži,
Omejena z gojzdom temotnim spred,
Po brdih pa gradov razpadenih sled,
Sezidanih dôbe nekdajnih zmot,
Ko so ropotali Tataři ondot.
Živečih ni bilo ne tenje sledú,
Pred letom so Turki razsajali tù,
Razpahali travnike, njive, ograd,
Razdjali pridelke, potrli zasad.
Nebó je oblačno, obzor je siv,
Kak pihljež žaluje le malo živ,
Zdihaje bi bil odgovarjal zdej,
Pa šla sva ko strela naprej, naprej,
Ni bilo za zdih, ne molitev močí,
Na grivo razježeno s curki cedí
Z obličja in čela mi mrzli se pot,
Poln srda in gnjeva in divjih plahot
Vrší moj nosivec le dalej ko blisk,
Ne čuti vezil, se ne meni otisk.

Je zdelo se včasih ovirku da vprek
Bi moral pomanjšati jaderni tek,
Pa ljuti kreposti ni bila ovir,
Da visim na njemu nezatni pezdir;
Timveč mu je bila podbujaja, nagon,
In sleherna skusba znebiti se spon,
Al zljajšati tisk povezila pretrd,
Mu množi le grozo, plahoto in srd;
Le rahli še glasek izvije mi se,
Ko da bi ga švignul, naprej se spnè,
Zapazi, bi rekel, šumenje las,
In skoči, ko da bi gromelo na glas.
Že moči vezila tekoča mi kri,
Ojstrost ko njihova iz žil mi stiši,
Tud žeja me hoče zadušiti kar,
Ki peče po grlu ko živi me žar.

Se bližava gozdu, že v njemu sva —
Širjave je, da se prezreti ne dá,
Z drevesi tak močnimi kinčen je bil,
Da silni vihar jim ni vrha zavil,
Ki tuli Severje iz golih pustin
In hraste stoletne razcepi ko klin;
Pa redki so bili, gostejši je zid
Grmovja med njimi, trniša, robid,
Pomladni v lepoti še živih peres,
Dokler ne zadene jesenski jih ples,
Morivno ki brstje rastlik poteptà,
Neživo rumenkasto barvo mu dá.

Da kakor na mrtvih sosedena kri
Po boju bezupno na njemu leži.
In dolga ledena pozimska noč
Zmagljivo prostira ostudno moč,
Tak silno da orla utrjen zobak
Omaga kljuvaje pokrovček enak.
Pustota je bila grmovja, trniš,
Drevesa le sèm ter tje z vejami vskriž,
Smereke temotne, al hojke, al hrast,
Pa k sreči vse redko nastavljeno v past,
Prihodnosti moje izid bi se bil
Scer mnogo drugači, grenejši zavil.
Med vejami bilo prostora dovolj,
Da niso me trle, mudile nikolj,
In tak mi ostane potrebna krepost,
Premagati tuge in straha britkost.
Od mraza so rane mi skrčile se
Vezila pa pada ohranile me. —

Ko veter po listju vršiva naprej,
Volkovi za nama ostanejo zdej;
Ponoči sem slišal jih blizo — da! tik,
Sem vidil različne negudnih oblik,
S počasnim kolopom, ki lovci in psi
Zmagljivi mu niso, za nama so šli,
In kamor obrneva, tam so že zad,
Ne jenjajo, dan ko napoči se mlad;
Jih vidim ne dalej ko seženja dva
Nenehoma paziti kraja obá,

Ponoči nedvomno iz mraka in tmin
Tatinsko šumenje sem slišal stopin.
Kak želel tedaj sem si kopje al meč,
Poginuti, ako ni spasenja več,
Saj žrtva umreti junaških osod,
Razdjaje v pobitvi ta vražni zarod. —

Ko dirjati bil brzonog je začel,
Sem upal namen, da bo zadnič dospel,
Umirilo tako mi strašno se zlo,
Otetba polagoma prišla da bo;
Pa zgodbe dozrajne, primerleji skup
So bile le groza, le strah in obup;
Vse nade, tolažbe, vse bile so preč,
Na spasenje misli mi prišlo ni več.
Moj konj je ko jelen, planine strel,
Po rodu že bil je utrjen océl.
Hitrejši ne zgine snežinka raz hiš,
Ob času metenja, ko prime jo piš,
Ker puha in praha omamljen selan
Pobegne v obstenja domačega bran,
Kot on čez ovinke s hitrino perut
Divjal je srdito in hujši ko ljut;
Razjezen ko včasih nebrzdan fantin,
Ker ravno ne steče kar sili zlobin —
Al — ta če je plitva — ko jezik hrupeč
Razkačene babe, ko pije preveč.

Za nama je gojzd, popoldan, in zrak,
Čeravno o kresu, pozimskim enak;

Morda mi je tekla studeno le kri,
Ker muka velika pregorko shladí;
Bil nisem takrat, kar je viditi zdaj,
Sem silnega slapa bil burni šumaj,
Oslabil pa bil sem občutje to
Poprej ko je tanjši spoznanje prišlo.
Zdaj trle so jeza me, misli bolest,
Da dregne naklomba me vražniku v pest,
Sramota, ter lakota, tuge obraz,
Kar scer mi navleče ta strašni čas.
Sem roda mladika, ki vreli mu sok
Razpenjen po žilah pretaka se tok,
Skrbljivi čuvaj prirojenih oblik,
Ko kača rožljavka pripravljen za vpik.
Ni čuda, da vejo oguljeno tak
Razdjati grozil je primerlej enak.
Pod mano se ziblje, nad mano vrtí,
Sem bal se, da zdaj zdaj mi s hrbtazdrčí,
Odrtega pak me verige držé.
Možgane so težke, mi peša srcé,
Le malo še bije, potem pa ne več.
Obok je oblačen z nevihto grozeč,
Drevesa se zibajo sèm ter tjà
V napotje ko da bi pijane bilé.
Zdaj naglo prešine očesni zatisk
Nenadoma mnogo zakrivljen mi blisk.
Ki v smrti dovrši življenja tečaj,
On hujši ne vmrje, ko jaz sem tedaj.

Nekoliko vendar se kmalo potem
Okrutnega stanja na novo zavem,
Da čutim ko pride al mine mi noč,
Bedeti se trudim, pa bilo ni moč,
Občutki so zdeli se štrene mi zmot,
Jaz v igri valovja privezan na hlod,
Ki zdaj me viharno v globino drví,
Potem obrnivši se kviško vrší,
In vrže, divjaje iz dna globočin,
Na brege odljudne me pustih ledin.
Dvomljivo življenje mi zdelo se je,
Kot kadar dremota očesa zaprè,
Vročina razpali kipečo nam krí,
Ter slika za sliko prispè in beží.
Pa kmalo prešlo je, strašilo ni zlo,
Nasledno bledenje je hujši biló.
Premislik bi bil mi neskončno težák,
Da treši še enkrat primerljej me tak,
In vendar bojim se, da bodemo žrt
Še hujšega prej ko objamemo smrt.
Se zgodi tedaj! — saj gledal sem ji
Velikrat, posebno pa danes v oči. —

Spoznanje se vrne. — Kje bil sem? — Le mráz,
Otrpnjenje, zmota! — Pa žile tičas
Polagoma bíti začnejo mi spet,
Otaja nečutja okorni se led,
Bolest so le ena ožuljenja mrež,
Pretaka se kri, pa počasi ko srež.

Kak' zmedeni glas mi zadene posluh,
Še srce se giblje, vir misli je suh,
Oko je le gledalo, vidilo ne,
Kot ker se z debelimi stekli zaprè.

Zdaj slišim šumenje valovja okrog,
Nad nama pa vidim razjasnjen oblok
Blišečega zvezdja. Prevara to ni!
Divjak po divjejšem toku šumi.
Ponosne te reke razpenjena moč
Bobni na široko v ohlajeno noč,
Midva pa v sredini plavaje ji vprek
K okrožju tje tujem ne vadnih oblek.

Iz votlih me sanj to kopanje zbudi,
Okrepi nekoljko života moči,
Ki tako po stiskih otrpnjen je bil,
Da zadnič je giblje mu vsaki grenil.
Plavun siloviti premaga širok
Ta prostor valovja, kipeči ves tok,
Poganja naprej se ko krepki veslar,
Ne zmenši se truda in družih ne tar.

Pristana pa malo radujem se plah,
Za mano je temno, pred mano je strah,
Obupanje, groza, zapletki, trepet,
Nedvomno v čeljustje pogina zalet.
Kak dolgo, al koliko dni in noči
Me v stiskah enacih nadloga morí,
Ne vem vam povedati; komaj mi je
V spominu, sem dihal te dôbe al ne.

Z razkuštrano dlako, iz grive cedeč,
Omamljenih beder, soparjenih pleč,
Divjak na obrežje strmeče se spnè,
S krepostjo posledno, ki v žilah mu je,
In gori sva! — Proste planjave okraj
V temoti ponočni pred nama je zdaj,
Širok neizmerno, ko včasih prepad
Se v sanjah zagleda, ki nima ograd,
Ne konca ne kraja, kar smotri okó
Oroženo, ko bi z gledalom biló.
Bledeče le maroge sèm ter tjè,
Zelenje otožno je vidilo se,
Kak dob, al orešje, kak brdič obrít,
Ko lune pokaže na desni se svít.
Ničesar kar bilo je viditi tù,
Najmanjšega ni razodelo sledú
Človeškega bitja, ne sela, ne hiš,
Celó ne iz delje svetilnice bliš,
Nikakega znamnja zagledati ni,
Da v temu okročju narava živí,
Vsak vešni prikazek oddaljen je bil,
Ki bil bi se nagega konj'ka šalil.
V tej vihri bi bila prevara mi ta,
Če ravno spoznana, ugodna bilá,
Ker bil bi po taki opomnil se saj
Življenja navadnega selskih ograj.

Tak, tavava dalje — upehan, ugnan
Moj konj je, divjosti požár je končan,

Ovenjen'mu listu enako sedež
Razpenjen počasno se maja naprej,
Triletna deklina peljala bi ga
Zdaj bila, kjerkoli bi bila hotla.
Pa to mi ničesa koristilo ni,
Tolažbe v obupu mi to ne delí,
Ker zvezan sem bil; pa tudi ves prost
Zedinil ne bil bi potrebnih krepost.
Z upiranjem medlim se trudim sicer
Vezila olajšati trdih over,
Pa prazno je bilo poskušanje,
Le hujši so ude mi stiskale,
Odjenjam priprostemu delu tedaj,
Trpljenja da sam ne naganjam si saj.
Tak dir vrtoglavi dovršen se zdi,
Čeravno namemba dosežena ni.

V iztoku naznani se sonca žar,
Počasno vrtí se mu lep kolobar —
Sem upal hitrejši megleno siv,
Da zrak se premenul mi v svit bo živ,
Pa težko, okorno se suče naprej,
Naposled premaga razločno sedež
Svitloba in zvezdice tak otemní,
Da dalje nijedne zapaziti ni,
Ter oživljajoči edini ta svit
Vsakter'mu je bitju na zemlji očit.

Na nebu je sonce! — Iz pustih samot,
Ki bile svedočbe so mojih strahot,

Je javno veseli, prijetniši dan
Razvil zagrinjala ovirek neslan.
Pa kaj mi pomaga, da gledam okrog?
Tù ni razodeti ne znamenja nog
Človeških al družih živečih stvari,
Besede — da! zvuka zaslišati ni;
Ni tičice bilo, ne žužka ondot,
Clo zrak mi le rahloma veje nasprot.
Tak' se omahuje veliko še vrst,
Ko tenki v močvirji al travniku trst,
Stokaje moj veli nosivec sedež
Po goli samoti naprej in naprej.

Naenkrat, ko tako me tare obup,
Se zdi mi restanja da sliši se hrup
Smerečja iz bližnega temnih gošav.
Je veter, ki piha iz daljnih dobnav?
O ne! Tam iz hoste pridirja v kolop
Vrtivši se čudno razmršen trop,
Naprej se poganja, ni daleko proč,
Zavpiti poskušam, ni bilo mi moč.
In hujši in hujši in bližji vrši, —
Kdo nek te divjake za uizde drži?
Čez tisoč konj in ne konj'ka na njih,
Z repino igraje poveterja pih,
Nosnice široke ne vajene del,
Ne stiska čeljustja jim brzdní ocel,
Železo ni tikalo prostih kopit, —
Tak sleherni jim je ovirek še skrit.

Čez tisoč konj slobodnih navad,
Kot morsko valovje ne pazi ograd,
Se bližajo gromno dirjaje sedaj,
Ko da bi pozdraviti mislili naj'.
To videnje vkrepi divjaku moči,
Strmí, se ozira, nasprot se spustí.
Pojenja — pospeši — medló zarestá —
Se dvakrat omahne — in treši na tla. —
Tu gaga zdihaje, očí so ko sklen,
Sklepovje čadivno, trohljivosti plen. —
In tako posledni sprehod je strašan
Bil krepkega môga Tatara končan.

Kónj trop se približa, ga vidi na tleh,
Na hrbtu pa mene že smrti v zobéh,
Se vstavi. — Strmijo vsi, puhajo v zrak,
Vršijo na desno, na levo natrag,
Se bližajo ter zavrtijo ko dih,
Al juga na spomlad ojačeni pih.
Voditelj pa bil jim je črn velikan,
Vladar se je zdelo da bo za ta dan,
Ni bilo zagledati belih mu dlak
Na poltu ne dveh, ki je grmu enak.
Restajo, se penijo, skakajo zlo,
Potem se obrnejo — v hosto je šlo,
Splášeno po mojem pogledu nazaj. —
Zdihaje ostanem obupno sedaj
Privezan na mrtvega konja tam,
Ki ude razteza pod mano — — sam!

Vezila olajšati trudim se še,
Razvitje biló nemogoče mi je,
In tako leživa v zelenju trat,
Na mrtvemu drugi, ki smrti je svat;
Podoba ni bila, da moje okó
Večerno še zarjo zagledalo bo.

*
* *

III.

Od jutra tak večernega do mira
Trpim britkost in muke žarnih ran,
Le toljko živ, da se pogled ozira,
Kak pojde mi v zaton posledni dan,
Občutkov svest si tužnega prepira,
Ki zadnič dá nemaranje mi v bran
Za vse, kar tù, kar tam grozí očito,
Za vse, kar je v prihodnem času skrito.

Nemaranje za smrt in kar ji sledi,
Tem bolji, čem poprej objet' se dá,
Pa vendar tak človeškemu pogledi
Ko skrita past izdaje zoperna,
Želena včasi homatije v sredi,
Iskana clo z rokama lastnima,
Pa zmirej pusta, britka, temna, čudna,
V največji tud nesreči vsem ostudna.

Osup le to je: sin veselja, slasti,
Ki vžival je brez mere vso sladkost,
Lepot objem, nasitje vsake strasti,
Zlatá dovolj, in družega zadost,
Pokojno vmrje v prirojeni vlasti,
Pokojniši ko revež kak priprost,
Ki pridobí po svojih le nadloge,
Trpljenje, skrb, in scer zapredke mnoge.

Ker bogatin, ki skusi vse brez mere,
Kar zemlja dá, kar lepo, sladko je,
Ne upa več, se ne bojí overe,
Nič ne želi, že znano mu je vse,
In tam — — je mračno, brez zastave ktere,
Bo res, da, da! — toda gotovo ne,
Šest tisoč let jih tje osoda kliče,
Ni bilo še nazaj nedvomne priče.

Nesrečni pak — on upa konec nadloge,
Se v sanjah zdi mu prenapetih smrt,
Ki reši ga očitno reve mnoge,
Da mu zaprè le raja plodni vrt,
Ker ravno jutro stopil bi na noge,
Dobil kar dans mu brani sreče črt,
Pa jutro že bi nič ga ne žalilo,
Se ve, da jutro — vse drugač bi bilo.

O mila zarja juternega dneva,
Ti bila bi začela prvi dan,
V katerem ga nesreča ne zadeva,
Ki vidno bi v tolažbo bil poslan,
Da zadni čas dobrotno ga ogreva
Za prejšni mraz in bol skelečih ran,
In srečo to, ta sladki časek zlati
Gre grda smrt nemilo mu razdjati!

V zaton gre sonce, žgale so me rane,
Privezan še na konja tam ležim,
Enako res obema nakovane
Osode so, obupno govorim,
Očesa z mračno mreno so obdane,
Ki dvigati jih kviško zdaj želim,
Med sabo pak in soncem, ki se niža,
Zapazim, da se roj gavranov bliža.

Da zdiševa, ti čakajo nevoljno,
Jih gnal je glad al žretja le pohot,
Gledaje naj se sučejo okoljno,
In zmiraj bolj se bližajo povsot,
Nekter mi skor teló utisne bolno,
Zbudivši me nekoljko iz omot,
Bi bil prijel ga za perute kmalo,
Ko bi moči mi bilo kaj ostalo.

Pa rahli mah z medlevo roko trudno,
Pod mano peska komaj znatni škrip,
Al suhega iz grla glasje čudno,
Podobno glasu kakor stisku tip,
Ga prepodí iz vida v deljo studno
Široke te planjave mi na hip,
In strah njegov preplaši vse gavrane,
O meni, da nijeden ne ostane.

Zdaj omedlim. — Posledne sanje bile
Od zvezdice so nekaj daljne preč,
Ki bolj al manj se bliža iz gomile
Svečav enacih, ne razločnih več,
Ter ko da bi spoznanja se vrnile,
Pa grenke, britke, ostre kakor meč,
Občutki vsi prisrčnih žil so taki,
Žrjavci plavža silnega enaki.

Potem se zdi, da smrtna ura bije,
Izdih posledni sili da iz prs,
Grgranje votlo grlu se izvije,
Se tresem kot ob vetru šibki trs,
Ledeni krč po žilah se razlije,
Prešine mi možgane bliska brs —
Na to pojem — izdih težak in malej —
Strupen ubod — potem ničesar dalej!

Dovršeno omamljenje, ki sledi,
Ne pripusti mi mere časa zdaj,
Posluha ni, zaprti so pogledi,
Po kaplicah se vrne čut nazaj,
Zatorej dôb število Bog le vedi,
V katerih me morí ta strašni kraj,
So bile ure, al so bili dnevi,
Kdo to presodi v tak obupni reví?

Se prebudim. — Kaj to? — Me strah preneha? —
Da gledam, zdi se, lice mlado tam?
In to nad mano — je to bajte streha?
To izbiča, pokoja mirni hram?
Za toliko trpinčenja uteha?
Obupa konc, pomirja sladki znam?
In tista tam prijazna dva očesa
Se svetita iz živega telesa?

Sedaj zatisnem svoji jaz na novo,
Dvomivši ples da strašni je končan,
Da spasenje v resnici je gotovo,
In upa mi napoči slajši dan,
Dekle prijazno, lepo, tenko ovo
Mi blizo tam sedí na levo stran,
Ko črne so me nje oči zadele,
Vse čute koj so srca mi prevzele.

Obrnjene poglede vedno v mene,
Tak' mirne, krotke, polne usmiljenja,
Je zdelo se, da misli je le ene,
V korist in prid le meni vdana vsa;
Jo zrem in zrem, da bitje take cene
Ne bilo bi prikazni le meglá. —
O ne, sem živ! gavranom ne jedilo,
In ribam ne, volkovom ne kosilo.

Kozakinja na sedežu se dvigne,
Odrpte vidši da oči imam,
Se veseli. Mi želja v srce švigne
Nagovoriti jo, le kak, ne znam;
Se bliža bolj ter s prstom rahlo migne,
Da naj molčim, odgovora ne dam,
Dokler krepost se ne povrne cela,
Ki upanje obstanka bo imela.

Na mojo dene roko svojo gladko,
Blazino mi popravi pod glavó,
Odplavaje po prstih le za kratko,
Zatisje hišno roke nje odpró,
In reče nekaj. — Nikdar še tak sladko
Ušesom mojim glasje ni biló,
Osupnjena poslušá duša moja,
Harmonika je bila clo nje hoja.

Pa klicani še niso prebujeni,
In šla je von, al preden je odšla,
Še enkrat gled obrne proti meni,
Ki bolji ko govor spoznati dá,
Da vsi, ki so pod streho to združeni,
Želijo mi le mnogo dobrega,
Zakličem naj, ak se bo treba zdelo,
Vse bo na klic, postreči mi, prispelo.

Je z materjo, z očetom se vrnila,
Kaj treba več? Bil sem kozaku gost,
Vsa žlahta se je z mano veselila,
Mi stiskala je roke — krepko dost,
Na gostovanja, svatbe me vabila,
Med njimi brat sem bil, ne sluga prost,
Kjerkoli je slovela družba lepa,
Voditelj bil gotovo je Mazepa.

O meni se je govorilo mnogo,
Kak so me našli mrtvega že kar,
Kak me prenesli v hišico ubogo,
Kak prišel spet mi je spoznanja dar,
Samojlovič takrat je vladal strogo,
Pa smrti se je bližal, bil je star,
Pripravnega iskal je pomočnika,
Zadene mene sreča ta velika.

Tak bil sem tajnik svitle sive glave,
In prišla mi je v roke vsaka moč,
Iz mojih ust so tekle vse postave,
Za mir in boj veljavne dan in noč,
Domá je bilo marsikaj poprave,
Polajšati, dodati, vzeti proč,
Gotovim nam za boje vedno biti,
In slednemu v okom viharju priti.

Smo bili se s Tatari na vse kraje,
Z Baškiri, Barabinci tù in tam,
Podjarmili Kirgize in Nogaje,
Premenuli jim slavo v kvar in sram,
Obiskali Krimejne vinske raje,
Je vidil Kavkaz naših sukenj pram,
Čerkasija, Kabarda nas poznale,
Se bliže naše bolj ko treska bale.

Samojlovič potem oči zatisne.
Slovesno bil je v zemljo zakopan,
In slavna sreča meni zdaj zablisne,
Na njega mesto bil sem splohno zvan,
Občinske želje, ustnoklicne, pisne,
Obrnjene so vse na mojo stran.
To vidši car — kaj bilo je storiti?
Rad al nerad je moral dovoliti.

Tak je bedak, ki mislil je izredno
V poginu môm speljati srd in črt,
Me vreči smet v obupanje posledno,
V sramoto, muko, taro, vidno smrt,
Pokazal pot mi na prestol nevedno,
Iz resja djal me na cveteči vrt.
Nikdar tedaj obupati na sveti,
Vsi znajo se spolniti nam obeti!

Opravki šli so gladko, vse po volji,
Je vladala ljubezen, ne ukaz,
Vsak cenil se občinstva toljko bolji,
Kar urniše dopolnil je oglas,
Jaz trudil se, in zmiraj prej ko moli,
Razjasniti potrebnemu obraz,
Ukrajni res tedaj se je godilo,
O vladi kot Saturnovi je bilo.

Nastopi kres; Jovana svetek znani,
V Ukrajni pa posebno praznovan,
Moj god je to, tedaj pri meni zbrani
So bili vsi činovniki ta dan,
Voditelji, glavarji, kapitani,
Veljakov kar le ima jih ta stran,
Veseli smo, pogumno vneti bili,
Bokalov več ko vada je spraznili.

Na vse platí se suče govorenje,
O dirku bil je mojemu spomin,
Izusti vsak po svojem vidu zdenje,
Pristavši, da še ni dovršen čin,
Nazadne pak je bilo občno mnenje,
Da ravno vdarla ura je vrnin,
Le rečem naj, Ukrajne vsi sinovi,
Tak peš ko jež, so v sledbo mi gotovi.

Jim rečem jaz: Prijatli, vsem je znano,
Da prišel sem nerad in kako k vam,
Prospešno scer je bilo vse speljano;
Pa velik dolg poplačati imam,
Do dôbe te mi bilo ni še dano,
Pobotati s tiranom strah in sram.
Sedaj je čas vrniti vse prejeto,
Da pomni rod kozakovo osveto.

Tak bo od nas potomstvo govorilo,
Se veselil nad nami vnuka vnuk,
Ker zmaganje nam ni najvišji bilo;
Pravica vsem! nam bil je gesla zvuk;
Po celemu bo svetu se glasilo,
Iz naših ust da prišel je ta uk,
Ki neki dan donil iz Petrograda,
Od Kjahte bo do juga in zapada.

Pridružite izvrstne si junake,
Ki srca jim dviguje živ pogum,
Ki so domá nevolje prosti vsake,
Da v trudu ne omaga moč in um,
Nam manjkalo ne bo skrbi in tlake,
Ker te reči ne spelje prazni šum;
Pet tisoč dvakrat bodi nam opora,
Danstedni dan zediniti nas mora.

Dovršim tak. Molcé se vse razide,
Pozna se pa, da v žilah jim kipí,
In komaj jutro drugo, tretje pride,
Ukrajna že se tabor bojni zdi.
Junaštva več in zmiraj več se snide,
„Pravica vsem!“ — na vseh stranéh doní.
Si zberem, ki so se potrebni zdeli,
In skokoma na Poljsko smo hrumeli.

Moči so mi napete dvojno bile,
Boril bi bil z Evropo se tačas,
Iz jekla zdele kite se in žile,
Pogum osrčja diamantni pas,
Očesa blisk, naročje slika sile,
Pomnožen tak navadni grla glas,
Da hujši je gromela mi beseda,
Ko divji tul uralskega medveda.

Na Poljski smo. — Svobode majka sladka,
Poljubim, glej! o tvoji nogi prah,
Istor'ja scer ni tekla ti pregladka,
Ostal ti ni neznan izdajstva strah,
Pa svetu si velika bila pratka,
Od tebe je učil se Dunaj plah,
Sobjeski dal izgledbe mu je take,
Razpihnul da je vse potem divjake.

Na Poljski smo; še ne pri gnezdu vraga,
Pa gledalo bo kmalo ga okó,
Na desni tam sta Varšava in Praga,
Dereče Visle čujem tú vodó,
Polagoma se širi cvetna draga,
Že pred menoj blešobe grada so,
Pa živega se nič ni oglasilo,
Ko kaprovec je zginulo vse biló.

Mi krog in krog obdamo gnezdo zmaja,
Pristave, hlevi s plamenom goré,
Podrta kmalo prva je ograja,
Zasuto je zunajno rovje že,
Šum bolj in bolj, in hujši hrup ustaja,
Na vseh stranéh žigala v grad leté,
Na slemenu zagledam petelina,
In hipoma — ogniše je grašina!

Prevzetni grad! iz tebe so letele
Na vse plati po Poljski iskre tar,
Zavida srd, sovraštva britke strele,
Napake gnus, pregrehe strah in kvar,
Ni čuda, da naposled so unele
Netila se v današni tvoj sopar,
Da steče uk nekdanjega pisarja:
Ki seje pih, bo grozo žel viharja!

Od plamena so stavbe vse objete,
Na vseh stranéh razpada barvan zid,
Švigavne bakle kviško so razpete,
Visoko kar doseže bistri vid.
Ko dež cedí se v sliki žarne drete
Raztopljen svine iz krova zidnih rid:
Te solze so zatrtim revam stekle,
Veruj trinog! te čutno bodo pekle!

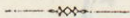
Ko so mi smrt sramotno prisodili,
Nadjavši se, da gladko teklo bo,
V gotov pogin divjaku me zročili,
Mladenče šibko, zvezano, goló;
Se vé takrat jim niso v mislih bili
Izidi tak okrutni, tako zlo,
Ker konja bo in krepke povezala
Ukrajne moč jim pično plačevala.

Tak' poravna na svetu vse človeško
Naklombe tek in premagljivi čas,
Zaup tedaj na vladanje nebeško,
Ostani ti pogum osrčja pas;
Scer čakanje ne bodi ti pretežko,
Ne bodi gluh za prave ure glas,
Ko ta ti bo osvete ura bila,
Nikaka moč ne bo se te vbranila.

Speljano je, dovršeno je delo,
Zasuti so okopi krog in krog,
Stolpovje, ki za večno je slovelo,
Razrušeno na tleh od glav do nog,
Uglajeno zidovje krasno celo,
Razdjal je vse do jedra plamen strog.
Današni dan ne sanja živa glava,
Da nekdam tam gromela je trdnjava.

Tak lahko noč, tovarši milo dragi!
In jutro, upam, pojdemo naprej. —
Se Hetman prostre v postelji tej blagi,
Čeravno le iz listja, sladki zdej,
Ker teh reči ne ceni on po vagi,
Mu pride drem objame ga torej,
Naj bodo le za streho mu nebesa,
Se vleže in — zaprte so očesa.

In kralj molčí? Ne razodene mnenja?
Za taki speh mu ni pohvale dal?
Razjasniti si jedro njega zdenja
Je prašanje in trud zastonj bi djal,
Ker celo uro, vès čas govorenja
Je slavni mož na tihem sladko spal.
Bog daj! da bi čitaveu se ne bila
Pravlice te enaka prigodila.

In kraj moliš? Ne razoboda imenja?
 Na taki spoh mi ni polna dal?
 Razjantiti si jedro rjeza vobojja
 Je prasnje in truh kajoni bi djal,
 Ker celo vro, vob čas govornja
 Je slavn moč na tihem stisko spal,
 Pog daji da bi živaven se ne bila
 Ravlice to emaha prigodila.

Spojani si...
 Zvesti so...
 Stolporji...
 Razrušeni...
 Uglajeni...
 Kmeti so...
 Pasaži...
 Da nekdaj...

Tak lahko...
 In...
 Na...
 ...
 ...
 ...
 ...

COBISS :042:00

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000426730

